

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

STEV. 10.

OKTOBER 1959

LETO XVIII.

Kristus naš kralj

(Deklamacija za praznik Kristusa Kralja)

*Zveličar naš, vesoljstva Kralj,
nebo se tebi klanja,
dobroto tvojo, tvojo moč
vesoljstvo vse oznanja.*

*Ne svet in ne sveta sijaj
ne more me zmotiti,
še angeli ne mogli bi
od tebe me ločiti.*

*Kristus, naš Kralj, tebi samo
dajem življenje, tvoje naj bo,
tvoje zvesto do groba!*

*Kristus, naš Kralj, tebi samo
dajem življenje, tvoje naj bo,
tvoje zvesto do groba!*

*Ti v naših srcih nam kraljuj,
ti vodi naša dela,
da božja bo ljubezen spet
vesoljni svet objela.*

*Kristus, naš Kralj, tebi samo
dajem življenje, tvoje naj bo,
tvoje zvesto do groba!*

Poročilo o delu Prosvetne zveze v Ljubljani ob priliki 40. rednega občnega zbora dne 26. oktobra 1939.

Delo v preteklem letu je bilo posvečeno slovenski zgodovini, slovenski zemlji in naši narodni obrambi. Viri, iz katerih je Prosvetna zveza zajemala to delo, so sloneli na glavnih stebrih slovenstva in katolicizma. Vse delo pa je bilo prežeto z željo, da bi slovensko ljudstvo doseglo čim višjo in popolnejšo izobrazbo.

Delo odbora

Glavni odbor je imel 41 sej, gospodarski odsek 17 sej, nadzorstvo pa 5 seje. Tvarina, ki se je obravnavala na odborovih sejah, je bila kaj različna. Poleg dopisov, tekočih zadev in poročil raznih referentov so se pretresala še druga važna vprašanja, ki so se dotikala ne samo PZ, temveč splošnega prosvetnega dela med našim narodom. Treba je bilo rešiti vprašanje razmerja med Prosvetno zvezo in Kmečko zvezo. Dalje med Prosvetnim društvom in Mladinsko kmečko zvezo. Dosegel se je sporazum, da ostane Kmečka strokovna organizacija našega kmeta, da je nova mladinska organizacija tam, kjer obstajajo odseki ZFO in krožki ZDK, nepotrebna. Svetuje pa se, da osnujejo Prosvetna društva posebne kmečke krožke v okviru društva, ki naj goje in pospešujejo zlasti kmečko izobrazbo. Načrt prosvetnega dela pa naj izdelajo Prosvetne zveze v Ljubljani in Mariboru ter ga predložijo tudi Kmečki zvezi in Zvezi združenih delavcev.

Društva, ki imajo mnogo mladine in naraščaja, so prosila Zvezo, kako bi to mladino še bolj navezala na prosvetna društva in kako bi jim nudila poštene zabave. Odbor je o tem vprašanju ponovno razpravljal in prišel do zaključka, da preskrbi tem društvom lutkovna gledališča ali Pavlihov teater. V ta namen je razpisala Zveza natečaj za osnutke 16 lutk. Prva nagrada je bila dodeljena gđc. Gra-

fenauerjevi, druga g. Lojzetu Lavriču in tretja g. Rajku Šubiciu. Nato je odbor stopil v stik z izdelovalnico slovenskih igrač v Dobrepoljah ter naročil izdelavo omenjenih lutk. Stojimo tik pred prvim tečajem, ki bo 5. novembra, na katerega naj bi poslala vsa prosvetna društva, ki gojijo naraščaj, primerne osebe, ki imajo veselje do tovrstnega gledališča.

Mnogo razprav je bilo posvečenih izdelovanju slovenskih filmov. Prosvetna zveza je v ta namen zaprosila za koncesijo, ki ji je bila dovoljena 21. decembra 1938 pod št. 48.057. Nabavila si je vso potrebno aparaturo, v prvi vrsti tako imenovani »Askania« aparat za snemanje slik, aparaturo za snemanje glasu in aparaturo za sestavljanje in montažo in razvijanje filma. V ta namen je žrtvoval odbor precejšnje vsote, ker je bil prepričan, da je to delo nujno in za kulturo našega naroda posebno važno. Samo v Sloveniji imamo 400 kino gledališč. Vsak teden je v teh gledališčih okrog 700 predstav, letno torej okrog 12.000. Te predstave obiskuje v Sloveniji 1 milijon 500.000 ljudi. Za one, ki krmarijo kulturni čolnič našega naroda, ne more biti vseeno, kakšne predstave obiskuje letno poldrug milijon Slovencev.

Največjo važnost pa je posvetil odbor načrtnemu delu v prosvetnih društvih, kar je bil predmet zveznega sveta v Celju.

Največja prireditelj v letošnjem letu je bil kongres Kristusa Kralja. Prosvetna zveza je nudila kongresnemu odboru svojo pomoč in vodila sprejemni odsek, sodelovala pri prireditvah, prevzela kontrolo sob, ki so bile določene za tujce po privatnih stanovanjih. Ugotovila je pri tem delu, kako so nasprotniki namenoma hoteli zanesti nered, zlasti v odsek, ki naj bi imel v oskrbi stanovanja za inozemce. Organizirala je del slavnosine-

za spreveda, ki je bil brez dvoma prvi pušclje manifestacijskega spreveda. 2000 narodnih noš, štirinajst godb, okrog 80 zastav prosvetnih društev je dostojno manifestiralo našo katoliško prosveto pred mednarodnimi zastopniki. Odbor je sestavil načrt za 22 prosvetnih večerov za Ljubljano, ki so se lepo izvršili. Tvarina za te večere je bila zlasti z narodno obrambnega stališča velike važnosti. Odlični znanstveniki so pri svojem znanstvenem delu odkrili zanimive liste iz naše zgodovine. Prosvetna zveza pa je ta odkritja takoj ponesla med najširše plasti naroda. Sestavila je dalje načrt za obvezna prečlavanja po društvih, kot na primer: O starih sledovih naše narodne samobitnosti. Kako skrbe veliki narodi za svojo kri v tujini. Nacionalna in narodna usoda Slovencev in Slovenije. Pomen Jugoslavije za Slovence in obratno. Organizirala je proslavo praznika zedinjenja v Ljubljani, kakor tudi po deželi. Po svojih zastopnikih se je udeleževala vseh narodnih in državnih manifestacij. Založila je brošuro: Narodna in mednarodna usoda Slovenije in Slovencev in jo razširila med narod v odločilnih trenutkih, ko so valovi tuje propagande zadevali v naše obmejne postojanke. Založila je dalje 3000 božičnih razglednic, ki so pravo umetniško delo in predstavljajo Šubičeve sv. Tri kralje. Udeležila se je po svojih govornikih, delegatih in s svojo zastavo prosvetnih taborov, ki so se vršili v preteklem letu v juniju: na Blokah, Bledu, v Križah pri Trliču, Dobropoljah, Litiji, Selcah, pri Sv. Križu pri Litiji, na Ježici, Vrhniki in v Mozlju. Organizirala je dalje naslednje sprejeme: Nj. Vis. knezu Pavlu, ko se je vračal iz Italije dne 15. maja na Rakeku in na glavnem kolo-dvoru v Ljubljani. Izvedla je lepo komemoracijo sv. očetu Piju XI. 17. februarja v veliki dvorani »Unionae«. Poživila so se prosvetna društva v Grosupljem in na Polici, na novo pa so bila ustanovljena v Mozlju pri Kočevju, ki je v prvem letu svojega obstoja sezidalo Prosvetni dom, v Davtah, Zeleni jami v Ljubljani, Javorju

pri Ljubljani in v Čirčičah pri Kranju. Nov prosvetni dom je bil slovesno blagoslovljen na Bledu, ki je posebno mojstrsko delo tako glede dvorane kakor tudi v izdelavi odra. Na novo je bil pozidan prosvetni dom v Križah, ki bo nudil vsem našim organizacijam dovolj prostora za njihov razmah. Veličastni spomenik pa je dobil kulturni delavec Franc Jaklič v obliki prosvetnega doma v Dobropoljah. Tudi ta dom je izdelan za bodočnost in obsega poleg dvorane še druge stranske prostore. Tudi manjša društva, kot Sv. Križ pri Litiji in Voklo pri Kranju, so si z velikimi žrtvami zgradila svoje domove. Iz narodno obrambnega stališča pa je gotovo prosvetni dom v Mozlju na Kočevskem najbolj važen, saj je to prvi prosvetni dom na Kočevskem. Ti novi domovi se pridružujejo ostalim prosvetnim domovom, ki jih je 155 v območju Prosvetne zveze. Vsako društvo ima primerno streho, domovi so deloma last cerkve, nekaj pa tudi raznih zadrug in posojilnic.

Narodno obrambno nalogo je vršil odbor tudi s podporami, ki jih je nudil narodno obrambnim tečajem na Kočevskem in ob naši severni meji. Veliko važnost je posvetil ustanovitvi prosvetnega doma na Sušaku, ki je prav zaradi svoje lege važna narodno obrambna postojanka. V obliki knjig smo poslali podporo društvu v Mozlju in Osilnici in s tem položili temelj ondodnim knjižnicam. V kratkem bo izšla brošura »Naša narodna vzgoja in obramba«, ki bo vsebovala 10 narodno obrambnih predavanj in bo na razpolago društvom. Pri tem delu PZ ni pozabila na izseljence. Kot božični dar smo poslali v Zaječar in Kosovsko Mitrovico nad 800 knjig. Za veliko noč je odbor zbral več knjig in jih poslal v južne kraje. Nad 200 šolskih knjig je bilo poslanih v Sisevac, kjer se trudi med našimi izseljenci g. inž. Vlado Vratarič. Iz stališča narodne obrambe je PZ založila tudi serijo slik o Kočevju in o Kočevjarjih.

To je bilo v glavnih obrisih delo osrednjega odbora.

Dekanijski odbori

Na področju Prosvetne zveze deluje 19 dekanjskih prosvetnih odborov. Ti odbori tvorijo zvezo med centralo in prosvetnimi društvi. Večinoma so na sedežih dekanij. Namen prosvetnega odbora je, skrbeti za medsebojno pomoč med sosednimi društvi ene okolice, skrbeti morajo za redno poslovanje društev, da razbremenene Zvezo pri ustanavljanju, podporanju in pregledovanju društev. Naprosili smo dekanjske odbore, da izvedejo revizijo. To nalogo so v veliki meri izvršili spomladi, drugi pa — upamo — bodo izvršili sedaj v jeseni in pozimi. Pregled društev so izvršila naslednja društva: 1. Ljubljana okolica, 2. Trebnje, 3. Radovljica, 4. Žužemberk, 5. Vrhnika, 6. Kamnik, 7. Šk. Loka, 8. Novo mesto, 9. Moravče. Pregledanih je bilo 125 prosvetnih društev. V poročilih, ki so jih poslali okrožni odbori, ugotavljajo, da so društva izvršila naložena predavanja iz narodno obrambne stvarine, ki je bila predpisana za lansko sezijo. Ugotavljajo, da je veliko pomanjkanje prosvetnih delavcev. Prošijo za duhovnike in učitelje, ki bi bili pripravljeni prevzeti vodstvo društev. Drugi zopet ugotavljajo pomanjkanje predavateljev, tretji prosijo za denarne podpore, četrta pa za znižanje izposojevalnine za diapozitive, aparate ter filme. Nekateri dekanjski odbori so osnovali na svojih sedežih »klub predavateljev«, ki ga sestavljajo duhovniki, učitelji, zdravniki in akademiki. Ti so pripravljeni in so na razpolago s predavanji vsem društvom dotičnega okraja. Tak »klub« deluje v Ribnici in v Kranju z velikim uspehom. Hvalevredno je, da so se ponudili posebno akademiki iz Ribniške doline za predavatelje v svojih krajih. Slovenska dijaška zveza nudi iz svojih krogov predavatelje med božičnimi počitnicami. Društvom se torej priporoča, da se poslužujejo teh predavateljev.

Okrožni odbori so imeli dve skupni seji v začetku sezije in o božiču, kjer se je pretresala stvarina, obvezna za lansko sezijo. Spomladni okrožni sveti,

ki bi se bili morali vršiti na sedežih okrožij, so bili onemogočeni zaradi dela, tako da so se vršili le v treh okrožjih. Tvarina je bila namenjena predvsem letošnjim prireditvam.

Ugotovilo se je, da se društva niso držala sklepov zadnjega obč. zbora, da je obvezna za društva le okrožna in Zvezna prireditve. Sklenilo se je dalje, da smejo prireditve v domovih trajati le do polnoči, izjemoma se dovoli za silvestrovanje do 1. ure po polnoči.

Zvezni svet

Od časa do časa se po potrebi zbere zvezni svet, ki ga sestavljajo zastopniki ljubljanske, mariborske in celovške Prosvetne zveze. Važna vprašanja, ki zadevajo vsa slovenska prosvetna društva, so predmet razprave pri zveznih svetih. Odbor PZ v Ljubljani je sklical zvezni svet za 19. februar v Celju. Tukaj so bili storjeni sklepi, ki se tičejo delovanja Kmečke zveze, zlasti mladinske, in ki so veljavni za obe zvezi. Glavna stvarina pa je bil načrt, sestavljen od ljubljanske zveze, ki obsega tako imenovano štiriletko. Vsako leto naj bi društva obravnavala določeno snov. Prvo leto nosi naslov: Duhovno življenje na vasi. Drugo leto: Kmečka umetnost in književnost. Tretje leto: Kmečko socialno življenje. Četrto leto: Kmečko gospodarsko življenje. Vsak tak naslov pa obsega po več predavanj. Tako na primer delimo tvarino **prvega leta: Duhovno življenje na vasi** na sledeča vprašanja: 1. Kmet, izobrazba in šola; 2. Kmet in društveno življenje; 3. Kmečka družina, življenjsko in delovno občestvo; 4. Vaška skupnost; 5. Kmet, gruda in domovina; 6. Kmet, narodnost, jezik in država; 7. Kmet in vera. Istočasno se je za prvo leto določila stvarina tudi za delavska prosvetna društva: 1. Delavec, izobrazba in šola; 2. Delavec in društvo; 3. Delavska družina; 4. Sosledstvo v novodobni industrijski naselbini; 5. Kako delavec vzrašča s svojo ožjo in širšo domovino; 6. Delavec jezik, narodnost in država; 7. Delavec in vera. Ta predavanja iz-

idejo v »Vestniku« in so obvezna za vsa včlanjena društva obeh Zvez. Predavatelje naprošamo, da predavanja izpopolnijo z opombami, ki jih vrnejo Zvezi. Tako spopolnjena predavanja bi izšla v posebni knjigi, ki bi bila prosvetni učbenik, katerega bi moral predelati vsak voditelj društva, naših organizacij in zvez. Na ta način bi prišli do sistematično urejenih učbenikov na prosvetnem polju.

Poleg tvarine je zvezni svet razpravljal tudi o načinu, kako bi se ta načrt praktično izvedel. Obe zvezi naj organizirata voditeljske tečaje. Na teh tečajih naj se zlasti okrožni voditelji seznanijo s tvarino. Nato naj bi se vršili podobni tečaji na sedežih več okrožij. Svetujemo, da se po društvih osnujejo študijski krožki, ki bi to tvarino podrobno preštudirali in predabitali. Zeleti je, da se s to tvarino seznanijo učiteljstvo in duhovščina. Ta predavanja naj bi bila skupna za članstvo prosvetnih društev, dekliških krožkov, fantovskih odsekov in Kmečke zveze. O teh predavanjih naj bi se pisalo in razpravljalo v »Domoljubu«, »Narodnem gospodarju«, »Naši moči« in »Času«. Predavanja naj bi se vršila tudi po radiu, da se seznanijo z njimi čim širši krog. Za ostala tri leta je bil sestavljen naslednji program:

Drugo leto: Kmečka umetnost ter književnost: 1. Kmet poje (narodne pesmi in popevke, vrste in prilike); 2. Kmet svira, pleše, igra (piščalka, orglice, harmonika, skupina, plesi, dramska umetnost; gostovanje); 3. Kmet govori, pripoveduje in se šali (pripovedka, bajka, uganke, dovtip in humor, »krepka primera«, vjudnost in slavnostni govori, gostije itd.); 4. Kmet bere (ljudska povest, kmečko življenje v literaturi, vaške knjižnice, knjige, listi doma, Mohorjeva družba, molitveniki, strok, knjige itd.); 5. Kmečka likovna umetnost (slike, kipi, kapelice, stavbe, znamenja, šole, cerkev, graščina, slog vasi); 6. Oprema kmečke hiše (pohištvo, skrinje, hišno perilo, noše, orodje); 7. Kmečka in meščanska kultura (civilizacija, tehnika, higiena, tisk, tovarniški izdelki, dobre in slabe strani).

Tretje leto: Kmečko socialno življenje: 1. Kmet in človeška družba (stanovi, poklici, razredi, gospodar, skupnost); 2. Socialno življenje v kmečki družini (gospodar in gospodinja, posli, otroci, preužitkarji, strici in tete, gostije); 3. Sosedstvo in vaška ter župnijska skupnost (sosedje in obrtniki, delavci, viničarji, bajtarji, mogotci in drugi); 4. Gruda, narod, steber, država, davki, uprave, sodstvo, občina in župnija in srenja, stalnost, rodovi, domovi, dvorci, kronika kmečkega doma; 5. Socialna zgodovina kmečkega stanu; 6. Delovni stanovi in kapital, socialna usoda malega naroda, tujci in narodna manjšina, proletarstvo, izseljenstvo, beg z dežele; 7. Kmet in stanovska organizacija (Kmečka zveza, rešitev kmečkega vprašanja, soc. upravná ureditev družbe in kmet).

Četrto leto: Kmečko gospodarsko življenje: 1. Bistvo in smisel gospodarstva, dobrine, pregled gospodarskih razmer na Slovenskem; 2. Delo — kmečko in industrijsko delo ter obojega razlika (pomen, blagoslov, sreča) in kapital, mezde in plače (družinska plača), delavec vreden plačila, vrsta dela in delavcev (ročno in duševno); 3. Gospodarstvo v kmečki družini (posestvo, obrt, vožnje, agenture, racionalizacija); 4. Medsebojna gospodarska pomoč: (gospodarski pomen gospodinje in njena dela, sosedstvo, izposojevanje orodja, strojev, zadruga, pomoč pri zidavi, nesrečah, zavarovanje); 5. Gospodarska skupnost domačij v vasi, stanov v državi, narodov na svetu, gospodarska povezanost, gospodarstvo v občini in državi, srenje, gospodarski odbori; 6. Gospodarstvo in ostala kultura, morala, verstvo in politika; 7. Gospodarstvo in ostalo: karitas, berači, hiralnice, sirotišnice, preužitkarji, strici in tete.

Zveza fantovskih odsekov

Po velikem mednarodnem mladinskem taboru v letu 1958, je ZFO z delom za duševno in telesno vzgojo in izobrazbo slovenske katoliške moške mladine vztrajno nadaljevala.

Stik s Prosvetno zvezo je bil tudi

v letu 1958/59, zelo ozek. ZFO je še nadalje gostovala v prostorih PZ, ki so pa od dne do dne postajali bolj tesni, ker je delo v vseh naših organizacijah stalno naraščalo. ZFO je sicer iskala drugih prostorov, pa jih ni našla. Sicer so pa skupni prostori za vse naše organizacije velike važnosti in zelo olajšajo delo in pomagajo do ožjega stika in bolj sporazumnega dela. Zato je tudi ZFO živahno sodelovala pri nabiralni akciji za Slovenski dom, ki ga zlasti naša telesno-vzgojna organizacija tako zelo potrebuje. Najnujnejše nam je namreč potrebna velika, moderna, higieničnim predpisom odgovarjajoča telovadnica, kjer bi se mogli vršiti razni tečaji za okrožne in odsekovne vaditelje. Dosedanja telovadnica v kletnih prostorih Vzajemne zavarovalnice tem zahtevam ne odgovarja in jo bomo sedaj celo izgubili. Zadruga Stadion je sicer na Stadionu pod glavno tribuno uredila prav lično telovadnico, ki je pa za tečaje odločno premajhna. Tako smo v nevarnosti, da ne bomo mogli imeti tečajev in da bo naše delo zastalo. Naša velika želja je, da se čimprej zgradi Slovenski dom in da se prične takoj pri njem na dvorišču graditi velika telovadnica, kakor je v načrtu.

Organizatorično je ZFO v preteklem letu počasneje napredovala. Število odsekov se ni pomnožilo, pač pa je po odsekih naraslo število članov. Posebno je odbor ZFO naročal, naj odseki pridobijo čim več podpornih članov, zlasti takih, ki so šli v mladih letih skozi našo prejšnjo telovadno organizacijo. Izobraževalno delo je Zveza vodila s svojimi knjižnicami, ki so dajale snov za redne fantovske sestanke. Vse delo po odsekih so usmerjali »Dopisi«, ki jih je po ZFO redno izdajala. Organizatoričnim, vzgojnim in izobraževalnim namenom je služilo tudi glasilo Zveze »Kres«. Redni so bili okrožni sveti, na katerih so odsekovni zastopniki redno brali svoja pismena poročila in se je razpravljalo o organizacijskih vprašanjih. Splošne tekme so se izvršile po vseh okrožjih. Tehnično delo je vodil tehnični od-

bor ZFO pod vodstvom br. Kermavnerja Ivana. Pomagali so mu telovadniki učitelji, ki so izvedli veliko število okrožnih in odsekovnih tečajev. Zelo zanimive so bile telovadne tekme, ki so se prvič izvršile v obliki akademije pred občinstvom v Celju.

Na zunaj sta se izvršili dve večji prireditvi v Mariboru in Novem mestu. V Mariboru sta nastopili podzvezi Maribor in Celje. Telovadni nastop je motil dež. Pač pa so se že prej izvršile popolnoma v redu tekme, Novomeška prireditve, ki se je vršila že na bodočem Stadionu, je ob krasnem vremenu prav lepo uspela. Izven države je ZFO nastopila na mednarodnih tekmah katoliških telovadcev v Liègeu v Belgiji, kjer je naša mednarodna vrsta zavzela drugo mesto (prvo so ohranili francoski katoliški telovadci). Tudi na Balkanijadi v mesecu oktobru tega leto so odlično sodelovali štirje naši člani, ki so celo v nekaterih panogah bili prvi. Tehnično se naša organizacija zelo naglo izpopolnjuje.

Važen uspeh je tudi priznanje, ki ga je ZFO dosegla v državi. V preračunski debati je bila naša organizacija napadena. Sijajno jo je branil prosvetni minister, ki je slavil naš lanski mednarodni tabor. Prvič se je zgodilo, da je bila v državni preračun sprejeta postavka 500.000 din kot podpora ZFO. Še važnejše pa je, da je prišla v finančni zakon za l. 1959/40 določba, da se sme na šolah ustanavljati Podmladek ZFO kot šolska organizacija. Zveza je izdelala tudi pravila za Podmladek, ki jih je minister prosvete potrdil z odlokom IV, št. 5244 od 17. maja 1959. S tem je prenehalo zapostavljanje naše organizacije po šolah. Z letošnjim šolskim letom so se že pričeli ustanavljati Podmladki ZFO po šolah.

Za poslovno leto 1959/40, je ZFO izdelala na vodstvenem tečaju v Mariboru program. Poseben znak tega načrta je stremljenje po poglobitvi. Zato v prihodnjem letu ne bo velikih prireditvev. Nastopali bodo le odseki in z lastnimi močmi pokazali uspehe svojega zimskega dela. Vzgojno in pro-

svetno delo bo pa Zveza vršila v polni edinosti s katoliško akcijo, ki je za to že izdelala načrt.

Zveza dekliških krožkov

V poslovnem letu 1958/59. se je naša organizacija, ki je pod okriljem PZ, zelo lepo razvijala. Mladinski tabor v Ljubljani je navdušil dekleta, da so pristopala v naše krožke. Sedaj imamo 3110 članic v 21 okrožjih, ki imajo 177 krožkov.

Na sestankih,* ki so jih imeli krožki tedensko ali štirinajstdnevno, so predelavali snov, ki so jo dobivali v knjižicah »Dekliški sestanek«. Izšli so 3 zvezki teh knjižic in so nudili članicam snov za vse leto. Konec leta so se iz te snovi vršile tekme, ki so pokazale, kako resno so se dekleta zavzela za delo po krožkih. Poleg knjižic so prejemali krožki tudi okrožnice, v katerih so dobivali nasvete glede organizacije in tekočih zadev.

Mladike, katerih število se je pomnožilo na 1536, so se pridno zbirale na prosvetnih sestankih in pri telovadbi. Tudi one so dobile snov za svoje sestanke iz knjižic. Za vadiateljice mladenk se je vršil v Ljubljani tečaj, katerega se je udeležilo 75 vadieljic.

Telovadbe, ki se je vpeljala po naših krožkih šele preteklo leto, so se članice in mladike rade udeleževale. Poleg druge telovadbe so se učile vaj, s katerimi so nastopale na taborih, ki so se vršili po vsej Sloveniji. Najmogočnejši je bil Mladinski tabor v Mariboru v dneh od 28. junija do 1. julija, katerega se je udeležilo 1200 članic in 500 mladenk. Večje prireditve so bile še v Novem mestu in na Vrhniki ob priliki blagoslovitve novega prosvetnega doma.

Najveličastnejša prireditve, pri kateri je sodelovala naša organizacija, pa je bil kongres Kristusa Kralja v Ljubljani. Zavedajoč se resnosti časa so dekleta pohitela v polnem številu v Ljubljano, da čim dostojneje praznujejo ta veliki praznik. Službe božje in popoldanskega spreveda so se ude-

ležile v krojih, ki so s svojo pestrostjo še polepšale celotno sliko.

V dneh kongresa Kristusa Kralja je Vodstvo stopilo v stik s predstavnicami dekliške katoliške organizacije na Poljskem. Poljakinje so pokazale veliko zanimanje za našo organizacijo in njeno delo. Dogovorile smo se, da si bomo stalno dopisovale in se obveščale o delu. Žal je prišlo do strašne katastrofe in naši stiki so prekinjeni.

Spemladi o priliki romanja v Rim so se dekleta v svojih krojih poklonile svetemu očetu.

V juniju je stopila naša organizacija v stik s Slovensko dijaško zvezo, ki je dobila preteklo šolsko leto pravico obstoja po šolah. S pogodbo, ki so jo podpisali SDZ, ZFO in ZDK, smo sklenili, da bomo skupno delovali med našo šolsko mladino. SZD bo nudila svojim članom prosvetnovzgojno tvarino, ZFO in ZDK pa telovadno.

Kakor smo v stikih z dekleti, ki žive v Belgradu, tako smo letos navezale stike z dekleti, ki so ustanovile v Zagrebu svoj dekliški krožek. Z brezplačnim dostavljanjem naših knjižic »Dekliški sestanek« in z raznimi drugimi nasveti skušamo nuditi dekletom primerno snov za sestanke, ki jim, kakor same pravijo, nudijo košček domače zemlje v tujini.

Ko je zadruga »Lastni dom« začela akcijo za zidanje lastnega prosvetnega doma v Ljubljani, so tudi dekleta pristopila k tej akciji in pridno zbirala podpise za obveznice.

Telovadni odsek je priredil en tečaj za članice in en tečaj za mladike. Telovadna učiteljica pa je med letom obiskala 115 okrožij.

Za prihodnje poslovno leto smo, kot pomožna sila KA, sprejele v svoj prosvetno vzgojni program za članice predavanja o družini. V cilju okrepitve narodne zavesti med dekleti pa bodo dobivale predavanja o Slovenicah in zemlji, ki jo naseljujejo.

Zavedajoč se važnosti in nujnosti dobrega naraščanja v naši organizaciji smo sporazumno z ZDK Maribor preusmerile način dela pri mladenkah.

Kakor lani, bomo izdajale prosvet-

no tvarino, za obe škofiji, v knjižnicah, in sicer ločeno za članice in za mladenke.

H koncu pripomnimo še to, da smo si letos, s privoljenjem PZ, omislile svoj znak.

Ljudska knjižnica

posluje v prostorih Prosvetne zveze na Miklošičevi cesti. Je brez dvoma ena največjih knjižnic v naši banovini, saj šteje sedaj 15.700 zvezkov. V preteklem letu je narasla za 922 knjig in sicer 367 slovenskih (med temi 109 znanstvenih), 512 nemških in 45 francoskih oziroma italijanskih. Obiskovalcev je bilo v preteklem letu 11.789, ki so si izposodili 24.175 knjig in sicer 12.765 slovenskih, 10.907 nemških in 504 drugih. V letu 1957/58. si je izposodilo 9.899 obiskovalcev 19.926 knjig. Iz svoje rezerve je dala 200 knjig novo ustanovljeni knjižnici v Kočevski Reki in Osilnici. Knjižnico nadzoruje in spopolnjuje ravnatelj g. A. Dokler.

Radio Ljubljana

Radiofonska oddajna postaja predstavlja samostojno podjetje PZ in jo vodi posebna uprava, ki je sestavljena iz gospodov: prof. Fr. Koblar kot vodja uprave in programskega odseka, univ. prof. inž. M. Osana kot vodja tehničnega oddelka in odvetnik M. Stare kot vodja administrativnega odseka.

Okvir za delo uprave predstavlja pogodba Prosvetne zveze z ministrom ptt. iz leta 1929. in polnomočje, ki ga je upravi podelila PZ. Ta daje upravi možnost, da vodi postajo avtonomno in da pri izvedbi programa zajame čim širši krog sodelavcev.

Uprava je imela v času od 1. oktobra 1958 do 30. septembra 1959 29 sej, na katerih so se obravnavale tekoče upravne in važnejše programske zadeve.

Programski odsek je imel v pretekli sezoni 55 sestankov, na katerih se je obravnaval in izdelal okvirni in

tekoči podrobni program. V odseku so sodelovali kot glasbeni referent g. dr. A. Dolinar, g. prof. Niko Kuret kot referent za šolske, mladinske in zabavne oddaje in ravnatelj g. V. Zor kot referent za prosvetna predavanja. Vodja programa je poleg tega pripravljal še dramatski in kulturni del sporeda. V odseku deluje tudi še dirigent Radijskega orkestra g. D. M. Šijanec, glavni napovedovalec g. inž. I. Pengov in upravni tajnik.

V zadnjem poslovnem letu, desetem od obstoja postaje, se je izpopolnil orkester z nekaterimi novimi močmi, ki so priznani umetniki, povečala se je tudi zasedba in se tako bližamo času, ko bo namesto salonskega orkestra nastopal pred mikrofonom simfonični orkester. Tako bo dobila postaja možnost, da se tudi glasbeni program čimbolj razvije in izpopolni.

Važno za nadaljnji razvoj naše radijske postaje in posebej slovenske radiofonije je nova pogodba, ki jo je PZ sklenila po svojih zastopnikih gg. univ. prof. M. Osani, Iv. Avsenku in Milošu Staretu. Pogodba velja za 15 let in PZ se je obvezala, da bo v 20 mesecih zgradila novo 20 KW postajo v Ljubljani in 5 KW podružno postajo v Mariboru. Realizacija pogodbe je kljub sedanjim negotovim razmeram na najboljši poti in smemo z vso upravičenostjo pričakovati, da bo novi glas kukavice mogel zapeti v času, ki ga pogodba predvideva.

Število radijskih naročnikov se je v zadnjem letu dvignilo na 20.081 v septembru letošnjega leta proti 17.106 v septembru lanskega leta.

Radio Ljubljana je priredila v tem času: 105 koncertov operne in operetne glasbe, 525 resne glasbe, 210 lahke glasbe, 25 narodne glasbe, 150 plesne glasbe; vprizorila je okrog 50 dram, 52 komedij in več recitacij; poučnih predavanj je bilo 582, kmetijskih ur 62, socialnih predavanj 50, nacionalnih predavanj 560; poučevala se je francoščina; podajale so se borzne, trgovske in časopisne vesti; služba božja se je prenašala 58krat; otroških ur

je bilo 56, ženskih 54, šolskih 67. Te številke glasno pričajo o kulturnem delu ljubljanske radijske postaje.

Slovenska krščanska ženska zveza

je tudi v preteklem letu vršila svoje delo za kulturni, socialni in gospodarski napredek slovenske žene in s tem za izboljšanje življenjskih razmer družine in naroda.

Ženskim odsekom in dekliskim krožkom je posređevala predavanja ter predavateljice, kadar koli so prosili zanje. Za žensko uro v radiu je preskrbela program in predavateljice za 56 predavanj. Sporazumno s Poselsko zvezo je priredila strokovno izobraževalni tečaj za služkinje. Pouk se je vršil dvakrat na teden zvečer po dve uri z naslednjimi predmeti: Verouk in vzgojeslovje, načelnost v življenju, organizacija in njen pomen, poselska zakonodaja, služkinja izseljenka, zdravstvo, gospodinjsko delo, gospodinjsko računstvo in spisje, lepo vedenje, serviranje. Vseh predavanj je bilo 60, ki se jih je z veliko vnemo udeleževalo 42 deklet služkinj. To je bil prvi tečaj te vrste v Ljubljani in so ga bile služkinje zelo vesele. Želja vseh je bila, da bi se tak tečaj vršil vsako leto. Zato se je letos začel tak tečaj 10. oktobra in je zopet na sporedu 60 predavanj.

V socialnem oziru je Zveza skrbela z zdravstvenimi tečaji (teoretično in praktično podajanje nege bolnika, prvo pomoč, nego dojenčka), ki jih je priredilo osem, in sicer: v Starem trgu ob Kolpi, v Št. Vidu nad Ljubljano, v Radečah pri Zid, mostu, na Studencu pri Sevnici, na Koroški Beli, pri Sv. Juriju ob južni železnici, v Mavčičah in na Kodeljevem.

V isti namen je izdala tudi knjižico »Materam« (priredil dr. Justin). Knjižica vsebuje navodila za matere pred in po porodu, kakor tudi navodila za nego dojenčka in njegovo prehrano. Kako važna so ta navodila, je najboljši dokaz to, da matere pridno segajo po knjižici.

V gospodinjskem oziru se vrši pouk

s prirejanjem gospodinjskih, kuharskih in šivalnih tečajev. Tozadevni načrti so prirojeni za kmečka, delavska in meščanska gospodinjstva. Poleg praktičnega pouka pa dobe dekleta v predavanjih navodila za svoj poklic kot bodoče gospodinjice, žene in matere. Gospodinjski tečaji, deset oziroma dvanaajsttedenski, so bili: na Koroški Beli, na Studencu pri Sevnici, v Mavčičah in pri Sv. Juriju ob južni železnici. Šivalni tečaj je bil v Stari Oselici nad Škofjo Loko. Vsi tečaji so bili zaključeni z dobro uspelo gospodinjsko razstavo.

Na tem programu bo Zveza vršila svoje delo tudi v bodoče. Vsem prošnjam za prireditev gospodinjskih in zdravstvenih tečajev pa bo skušala ustreči. Zlasti pa bo v krajih, kjer takih tečajev še niso imeli, skušala zbuditi zanimanje za to panogo izobraževalnega dela med našim ženstvom.

»Vigred«.

Ženski list »Vigred« je glasilo slovenskega katoliškega ženstva. Dolžnost vsega katoliškega ženstva je, da naroča, bere in razširja svoj ženski list »Vigred«. Čim več naročnic, tem boljši bo list!

Letna naročnina: »Vigred« brez priloge 25 din. »Vigred« s prilogo pa 50 dinarjev.

Ljudski oder

Na občnem zboru 1955 so bile sprejete smernice za delo na Ljudskem odru. Ugotovilo se je, da se odri prosvetnih društev v nekaterih krajih prešli preko svojega pravega namena v strast do igranja in so potem zamenjali izobraževalno delo ali ga pa popolnoma opustili. Ugotovilo se je dalje, da so društva zaradi pomanjkanja primernih iger začela segati po takih, ki jih niso mogla dostojno uprizoriti, in tudi po takih, ki niso bila prav nič primerna zanje. Tako igranje je seveda nasprotno zdravi ljudski izobrazbi in vzgoji. Upoštevale so se želje prenovljenega Ljudskega odra, naj bi društva predvsem gojila verske igre in misterije. Stare igre so

bile večinoma prazniške in po svoji snovi verskega značaja. Zato je prav, da se naši ljudski odri vrnejo k resničnim virom ljudske umetnosti, preprosti, iskreni verski igri. Te igre naj bi zopet obrnile misli gledalcev ter igralcev v večnostne vrednote, da bi na njihovih zgledih uživali tudi njihovo meč. Takrat je bilo sklenjeno, naj bi na leto vsak ljudski oder preskrbel vsaj eno ali dve taki igri. Takrat so bili sprejeti tudi sklepi, naj bodo igre redke in dobro pripravljene. Igra naj pokaže vse, kar je dobrega. Taka prireditev naj bo vrh vsega društvenega dela, v nji naj se pokaže sad vsega izobraževanja, v nji naj bo dokaz lepega vedenja in govora, čut za okus, smisel za zdravo ljudsko nravnost.

Vsled pomanjkanja sodelavcev ta odsek ni mogel tako delovati kakor bi želeli. V delu je seznam vseh iger, ki jih ima v zalogi Ljudski oder. Ta seznam bo obsegal ime igre, glavno vsebino, število igralcev, moških in ženskih, in scene. Ko bo dovršen, bo priobčen v »Vestniku« in bo izšel tudi v ponatisu. Garderoba se je v marsičem spolnila in šteje skupno 688 kosov. Izposojena je bila 458 krat, in sicer skupno število delov znaša 2190.

Izposojevalnica iger ima v svojem seznamu 797 iger, ki so bile izposojene od zadnjega občnega zbora 1060 krat. Na novo je bilo v pretekli seziji nabavljenih 7 nedejank zabavne vsebine: Prababica, Gorenjski punt, Grunt in srce ter Krvava Španija. Pripravlja se ponatis igre Vera in nevera iz Mladike. Pogajanja se vršijo za odkup igre: Višarska polena. Narcenih je 26 izvodov revije Ljudski oder.

Maskerskega tečaja, ki je bil 29. januarja, se je udeležilo 42 društev, režiserskega 5. februarja pa 49 društev. V bodočem letu bodo začela delovati lutkovna gledališča pod naslovom Pavliha, za katerega se pripravljajo ne samo lutke, temveč tudi Priročnik in igrice. Predviden je dalje tečaj za lutkovno gledališče, ki ga bo vodil g. prof. Niko Kuret. Isti pripravlja tudi igre in Priročnik.

Kino odsek

Prosvetna zveza je že več let zaporedoma posvečala veliko pozornost filmu in kinu. V prizadevanju za dober film je šla tako daleč, da si je nabavila vso potrebno aparaturo za snemanje zvočnih filmov. Izdelava teh pa je silno draga. Obljubljene so bile velike podpore, ki so ostale samo obljube. Zato se izdelovanje domačih filmov še ni premaknilo z mirne točke. Bolj srečno potezo pa je napravila s tem, da je v inozemstvu nakupila več filmov, tako na Češkem, v Nemčiji, Italiji in Franciji, ter stopila že pred javnost pod firmo Emona film. Produkcija za leto 1959/60, prinaša sledeče filme: Entente cordiale, zvočni velefilm, ki nam slika pristrčen sporazum med Anglijo in Francijo; Med štirimi stenami; Od Mayerlinga do Sarajeva; Vdova; Pesem v vetru; Jean Doré; Materina radost in bol; Šola, zaklad življenja; Veselo siromaštvo; Na okrajnem sodišču; Strogo prepovedana ljubezen; Ob zatonu življenja; Življenjepis sedanjega sv. očeta Pija XII; Kulturni film o Florenci. Filmi so predvsem namenjeni zvočnim kinogledališčem po Jugoslaviji. Na razpolago bodo pa društvom, ko si bo PZ nabavila potujoči zvočni kino aparat.

V pisarni PZ posluje izposojevalnica nemih in malih filmov. Zbirka velikih filmov se je spolnila s češkimi filmi v dolžini 5000 m, ki jih je prejela PZ kot dar. Mladinski dnevi v Ljubljani so posebno primerni za mladinske akademije in društvene proslave. Malih 9,5 mm filmov ima na razpolago Prosvetna zveza 154. Spolnila se je zbirka v preteklem letu z nabavo 25 novih filmov. Ti filmi so posebno primerni za mladinske prireditve v društvih in za otroška zavetišča. Ker pa se bo ta širina filmov cpustila in se vpeljuje nova širina 16 mm, zato je PZ v pretekli seziji nabavila 72 novih filmov z omenjeno širino. Navadni filmi so bili izposojeni 51 krat, mali Pathe pa 114 krat. V kratkem bo izšel celoten seznam vseh filmov v društvenem priročniku.

Zadruga „Lastni dom“

Namen zadruge „Lastni dom“ je sezidati prosvetnim organizacijam Slovenski dom v Ljubljani. Odbor je v svoji poslovni debi imel 17 sej, na katerih je razpravljal o osnutkih za dom in o zbiranju prispevkov. V ta namen je osnoval poseben akcijski odbor, ki je zbiral prispevke, zlasti na področju mesta Ljubljane in je v prvem letu svojega obstoja nabral že okrog četrta milijona dinarjev. V Slovenskem domu bi imela svoj prostor Prosvetna zveza, ki potrebuje osem prostorov za svoje delovanje. Njeni odseki: Ljudski oder, kino odsek in Radio Ljubljana. Sklenila se je nova pogodba med PZ in ministrstvom pošte, na podlagi katere je PZ obvezana, da sezida nov študij v teku 20 mesecev po podpisu pogodbe. Prav to nalaga PZ dolžnost, da bo morala zadruga pričeti z zidavo že prihodnjo spomlad. Radio oddajna postaja potrebuje več študijev, tehničnih prostorov in uradne prostore. V ta namen bi potrebovala ali celo nadstropje ali pa cel trakt. V domu bodo našle svoje prostore še naslednje organizacije: ZFO 8 prostorov z moderno televizorico in z gimnastično dvorano; VDK, SKZZ, ki bo vodila stalne gospodinjske tečaje s kuhinjo in menzo; dalje SDZ, Slomškova zveza, Slovenska straža ter Pevska zveza. V poslojnu bo več posvetovalnic in predavalnic. Dalje bo prostora za okrog 100 tečajnikov v večjih spalnicah in študijskih sobah. Priljučje pa bo rezervirano za trgovine. Klet pa deloma za kuhinjo, deloma za centralno kurjavo.

Društva po deželi bodo šele potem mogla uspešno vršiti svojo nalogo, ko bodo imela na razpolago dovolj v ta namen izšolanih voditeljev. Zato je dolžnost vse Slovenije, da sodeluje pri zbiralni akciji in da se čimprej sezida Slovenski dom.

Doslej so bili glavni dobrotniki: Mestna hranilnica ljubljanska, Mestno poglavarstvo, banovina in Vzajemna zavarovalnica. Vsem tem gre prišrna zahvala.

Potovalni odsek

Potovalni odsek je priredil v pretekli dobi veliko romanje v Italijo z ogledom Florenz, Benetk in Rima. Bilo je to že sedmo romanje PZ v Rim. Vršilo se je med 22. in 29. majem. Izredno velika je bila udeležba tega romanja. Pohitelo je v Rim 475 romarjev. Med njimi je bil tudi prevzvišeni vladika. Nad 60 romarjev je bilo v narodni noši in prvič so se pokazale v Rimu poleg narodnih noš tudi naša vrta dekleta v krojih in fantje v svojih novih uniformah. Vsa skupina je bila sprejeta v slovesni avdienci pri sv. očetu 24. maja. Pri tej priliki se je sv. oče zanimal za našo organizacijo in izrazil tudi v svojem govoru priznanje. Romarji so bili razdeljeni v 11 skupin, vsaka približno po 50 oseb, ki je imela lastni znak in lastnega vodnika. Romanje je izpadlo v splošno zadovoljnost, saj so si ogledali vsa rimska svetišča, stari Rim, katakombe, vatikanske muzeje, nove športne naprave in napravili iz Rima avtobusni izlet v Frascati, ogledali so si Florenzo in Benetke in vse to za nizko ceno 850 din. Potovanje je bila visoka šola za vsakega udeleženca, ker so črpali in se seznanjali z zgodovino starega Rima, zgodovino katoliške Cerkve in spoznavali lepote krščanske umetnosti. Že samo s tem izletom je PZ izvršila važno prosvetno nalogo.

Drugo romanje je bilo letos na Sv. Višarje, in sicer že petnajstič. Slišali smo že očitke, češ zakaj romamo vsako leto na Višarje. Povedati moramo, da nas veže na Višarje dana beseda, da priredimo letno romanje. To besedo smo dali svoj čas cerkvenim dostojanstvenikom v Udinah, kamor spada višarska božja pot, da je ostala v slovenskih rokah. S tem vrši naša organizacija važno versko kulturno nalogo. Udeležilo se je tega romanja okrog 500 Slovencev. Nekaj nepopolnega je vsakoletna rimska procesija okrog višarskega vrha zvečer. Pri obeh romanjih so se udeleženci dostojno vedli in so napravili v tujini najlepši vtis.

IKHA

Tako se imenuje Mednarodno katoliško združenje za potovanja. Svoj sedež ima v Luzernu. PZ vodi podružnico v Jugoslaviji. Ta družba je izdala za leto 1959/40. Vademecum, priročnik, potreben za vsakega potnika. V tem priročniku je tudi prvič popisana Jugoslavija, naša domovina in Ljubljana kot sedež 6. kongresa Kristusa Kralja. IKHA je vodila tudi vsa propagando v inozemstvu, ki je posebno v Italiji obrodila lepe uspehe. Zunanji dogodki pa so preprečili udeležbo iz drugih držav. Naša pisarna je razposlala več sto izvodov omenjene brošure na občine, urade po naši domovini. Dobe se v pisarni tudi tozadevne informacije.

Delo v društvih

V PZ je včlanjenih 256 društev, ki delujejo na področju ljubljanske škofije. Skupno štejejo 24.260 članov, in sicer 12.200 moških in 11.776 ženskih. Odbori pri društvih so imeli 2.100 sej, priredili so 78 tečajev, predavanj je bilo 200. Med temi 602 skioptična, 114 filmskih, ostala so bila brez pomena. Gledaliških predstav je bilo po društvih 1432. Pevski odseki in zbori so priredili 216 pevskih koncertov, godbeni odseki pa 108 javnih koncertov. Ljudskih knjižnic deluje v okviru PZ 208. Te so izposodile v zadnjem letu nad 50.000 knjig. Podrobno delo se vrši tudi v društvenih odsekih, kjer so združeni člani v fantovskih odsekih, katerih je nad 200, dekleških krožkov je 177 in 105 krožkov za mladenke. 150 društev ima lastne pevske odseke, 21 društev ima lastno godbo. Na novo je bilo sezidanih v preteklem letu 6 prosvetnih domov, tako da štejemo sedaj 155 prosvetnih domov, ki so skoraj vsi cerkvena last, le nekaj jih je last stavbnih zadrug in hranilnic. 78 društev ima svoje zastave, 15 društev ima zvočne kino aparate in 72 društev poseduje skioptikon. Društveno delo je bilo, kakor je razvidno iz statistike, zelo razgibano. Primanjkuje pa delavcev,

ki bi bili za to delo izvežbani v posebnih tečajih. Ti tečaji pa bodo možni šele tedaj, ko bo stal osrednji Slovenski dom v Ljubljani.

Osrednja pisarna

V pisarni so zaposlene štiri osebe. Ena vodi delo ZDK, druga vodi izposojevanje diapozitivov in upravo listov, tretja pa ima predvsem blagajniške posle. Pisarna je prejela 2044 dopisov, odposlala pa je 1616 dopisov in 5.500 okrožnic. Za božič pa smo razposlali 10.000 razglednic. Božična zbirka knjig je obsegala okrog 800 izvodov in je bila poslana Slovencem, ki živijo v južnih krajih. Velikonočna zbirka je dosegla 600 knjig, kateri je sledila še ena zbirka v poletju, in sicer 200 šolskih knjig. Skupno je bilo odposlanih 1600 knjig našim izseljencem.

Izposojevalnica diapozitivov in filmov je bila letos na novo urejena in pregledana. Stare slike so se odstranile, razbite pa popravile ali pa zavrgle. Zbirka obsega sledeče skupine: 74 verskih predavanj z 2650 slikami; 124 zemljepisnih predavanj s 5575 slikami; 50 zgodovinskih predavanj z 884 slikami, med njimi je tudi zgodovina slovenskega naroda; 55 splošno kulturnih predavanj z 1255 slikami; 10 zdravstvenih in športnih predavanj s 414 slikami; zbirka slavnih mož, pesnikov in pisateljev obsega 22 predavanj s 676 slikami; 21 naravoslovnih z 816 slikami; 10 strokovnih z 292 slikami; 41 pravljic s 407 slikami in 33 smešnih s 247 slikami. Skupaj je 400 predavanj s 15.594 slikami. Izposojenih je bilo v preteklem letu 600 predavanj s 17.895 slikami in 114 malih Pathe filmov ter 31 normalnih filmov. Izposojevale so se tudi gramofonske plošče, in sicer v 121 primerih.

Pisarna je izvedla tudi 22 prosvetnih večerov, en spominski večer ob priliki smrti Pija XI. in vse delo, ki je združeno s potovalnim odsekom. Tu se nahaja tudi uprava »Vestnika«, katerega je bilo odposlanega nad 7000 izvodov, Mentorja nad 20.000 izvodov.

Mentor je dobil najvišje priznanje s tem, da ga je Ministrstvo prosvete priporočilo z odlokom IV, broj 2142 z dne 28. marca 1959, in sicer posebno dijakom meščanskih in srednjih šol.

Blagajniško poročilo

Dohodki in stroški Prosvetne zveze v letu 1958/59, so razvidni iz računa zgube in dobička, njeno premoženjsko stanje z dnem 30. septembra 1959 pa je razvidno iz bilance.

Dohodki so ostali v splošnem na približno isti višini kot lansko leto. Občutno se je letos zmanjšal dohodek na podporah. Prejela pa je podpora Zveza dekliških krožkov ter z njo in lastnimi dohodki krila sama vse svoje stroške in tako razbremenila Prosvetno zvezo. Za vse podpore smo tudi letos dolžni zahvalo predsedniku senata g. dr. Antonu Korošcu in banu g. dr. Marku Natlačenu. Znižal se je tudi dohodek na članarini in to kljub prošnjam na lanskem občnem zboru in medletnim opominom. Od 257 včlanjenih društev je plačalo članarino samo 88 društev.

Režijski stroški so se od lanskega leta zmanjšali v glavnem zato, ker sta ZDK in ZFO sami krili svoje stroške.

Močno pa so se dvignili odpisi od inventarja in knjižnice. Vzrok temu povzki so velike letošnje investicije v novo ustanovljeni filmski oddelek.

Pod ugodnimi pogoji je Prosvetna zveza ustanovila lasten filmski oddelek v želji, da bi sama izdelovala

manjše filme iz slovenskega kulturnega življenja. Oddelek si je nabavil moderno nemo snemalno aparaturo. V lastni režiji je izdelal zvočno aparaturo in aparaturo za razvijanje filmov. Izdelal je tudi film »Mladinski dnevi v Ljubljani«.

Toda ugodni predpogoji se žal niso izpolnili. Ne po krivdi činiteljev, ki so jih napovedali, temveč zaradi izpremembe splošnih razmer, česar nobeden ni mogel predvidevati.

Prosvetna zveza je zato sklenila, da z delom filmskega oddelka preneha, dokler se pogoji za njegovo delovanje ne izboljšajo.

Knjižnica je izdala letos za nove knjige in za vezavo starih 65.866,70 dinarjev.

Ljudski oder je porabil za nakup nove garderobe 20.197 din, za izpopolnitev zbirke iger 5.155 din, za lutkovo gledališče pa 1.200 din.

Diapozitivov in filmov je bilo nakupljenih za 15.652,75 din.

Za Prosvetni dom v Ljubljani je Prosvetna zveza prispevala še 50.929,75 din, tako da znaša njen skupni prispevek sedaj 566.500,25 din.

Gospodarski odsek PZ je imel v letošnjem letu 18 sej, na katerih je pretresal vsa gospodarska vprašanja Prosvetne zveze in njenih odsekov. Zahvaljujemo se vsem članom gospodarskega odseka za njihovo delo, posebno pa g. Ivanu Aysenku, g. prof. M. Osani in g. Milošu Staretu za njihovo uspešno delo pri zaključevanju nove pogodbe za radijsko postajo.

Bilanca z dne 30. septembra 1959

Aktiva	Pasiva
1. Gotovina 5.010,50	1. Upniki . . . . . 149.719,—
2. Poštna hranilnica . . . . . 2.784,—	2. Odseki 959.454,58
3. Dolžniki 608.552,75	3. Rezerve 297.050,48
4. Knjižnica . . . . . 148.000,—	4. Čisti dobiček 1.555,29
5. Inventar . . . . . 295.000,—	
6. Udeležbe . . . . . 550.610,—	
	1.407.757,25
1.407.757,25	

Za odbor:

Dr. F. Lukman l. r.,
t. č. predsednik

Fr. Levec l. r.,
t. č. blagajnik.

Za nadzorstvo:

Iv. Tomazič l. r.

Iv. Martelanc l. r.
Dr. T. Debeljak l. r.

Račun zgube in dobička z dne 30. septembra 1939

Izdatki	Prejemki		
1. Plače	75.600,—	1. Izposojnina knjig	56.880,50
2. Pokojninsko zavarovanje	7.814,50	2. Izposojnina diapozitivov	15.876,50
3. Bolniško zavarovanje	8.885,25	3. Članarine	6.586,—
4. Uslužbeni davok	1.185,—	4. Naročnine Vestnika	2.954,50
5. Potni stroški	5.157,—	5. Prosvetni večeri	4.097,—
6. Pisarniške potrebščine	8.776,25	6. Podpore	15.200,—
7. Poštne in kolkovine	11.254,86	7. Pisarniško delo	156.000,—
8. Brzojavni in tel. stroški	1.717,25	8. Obresti	3.550,—
9. Najemnina	7.950,—	9. Dohodki odsekov	25.000,—
10. Kurjava	1.580,—	10. Dohodki prodanega blaga	7.042,50
11. Razsvetljava	2.475,25		
12. Čiščenje	5.976,50		
13. Vzdrževanje inventarja	1.098,—		
14. Zavarovalnina	465,—		
15. Članarina okrožjem	2.225,—		
16. Odpisi: a) od knjižnice	57.866,70		
b) od inventarja	75.615,25		
17. Čisti dobiček	1.555,19		
250.947,—		250.947,—	

Za odbor:

Dr. F. Lukman l. r.,
t. č. predsednik

Fr. Levce l. r.,
t. č. blagajnik.

Za nadzorstvo:

Iv. Tomazič l. r.

Iv. Martelanc l. r.,
Dr. T. Debeljak l. r.

Naša materna beseda

Slovenščina, naš materni jezik, je ena najdragocenejših dediščin naših prednikov. Stoletja so jo čuvali, negovali in izročali stari rodovi mlajšim vse do naših dni. Slovenščina ima še danes svojo čez tisoč let staro domovino med Jadranskim morjem in ogrsko nižino, pod Karavankami in pod Triglavom. Samo košček zemlje je to, s Triglava lahko vsega objameš s svojim očesom, ali težko boš na svetu našel kje razsute toliko lepote kot v tej podobi raja. Slovensko domovino so preplavljali že mnogi tujci in domačini, najlepše besede zanjo pa je našel morda Ivan Cankar, ko jo je gledal z očmi svojega srca in radostno vzkliknil: »O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: Veseli ljudje bodo tod živeli. Pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje! Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila. Vzrastla so nebesa pod Triglavom. Oko, ki jih ugleda, obstani pred tem čudom bož-

jim, srce strepeče od same sladkosti, zakaj gore in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino veselemu rodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo. Bogatejši so pač drugi jeziki, pravijo tudi, da so milozvo-neči in bolj pripravi za vsakdanjo rabo — ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno prihrkavanje in zvezde pojo, kadar se na sveti poti ustavijo ter ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!

Slovenščina kot pismeni jezik ima predvsem svoj dom v slovenski knjigi. V njo so položili naši pesniki in borci vso ljubezen svojega srca, vso silo svojega duha in vso tvornost svojega genija. Mnoge pesmi Prešernove in Župančičeve so pravi biseri svetovne poezije, ker so najvernejši izraz človekove notranjosti in posode najglobljih misli. Pa ne samo v pesmih, v vseh mogočih oblikah besede govo-

rijo naše lepe knjige o prilikah življenja raznih krajev in časov. Kakor v poeziji se je uveljavila slovenska knjiga tudi v znanstvu. Ona ti odkriva čuda narode in tajna vsemirja ter te seznanja z vsemi mogočimi najnovejšimi iznajdbami tehnike. Slovenska knjiga nadalje razpravlja o vseh perečih vprašanjih dneva in ni samo koristna, temveč vsakemu izobraženemu nujno potrebna.

Slovenščina ima tudi v javnem življenju veljavo: v radiu, gledališčih,

uradih in v vseh šolah — od ljudske šole do univerze — seveda ne na Korškem, kar pa je razumljivo. Ne razumemo in ne bomo odobrvali pa, da v šolah naših vasi slovenski otroci nimajo prilike se seznaniti s pisano materno besedo in se ponekod ne naučijo niti slovenske pisave in branja slovenske knjige. Na ta način naš človek v šoli ne dobi najvažnejših pogojev za svoj razvoj in umsko zaostaja.

(Kor. Slovenec.)

Resolucija VI. mednarodnega kongresa Kristusa Kralja v Ljubljani

od 25. do 30. julija 1939

14. KKK vidi v prepričanju, da smo v enem nebeškem Očetu in enem Odršeniku enotna družina, temeljno in zveličavno idejo: zato poziva katoličane vseh narodov, naj brez škode za neomahljivo zvestobo do lastnega naroda in države izkoristijo to navduševalno gesto in zbirajo vse dobromisleče.

15. KKK pozdravlja vse človeške iznajdbe, ki imajo po božji volji ta namen, da ljudi in narode med seboj zbližujejo, obsoja pa raznovrstno zlorabo radia, kina in tiska, ki delajo ne za zbliževanje, ampak za razdor med narodi.

16. KKK izraža svoje prepričanje, da se bo mogoče lotiti važnih katoliških nalog le tako, če bodo pri njih katoliški laiki kar najbolj aktivno sodelovali. Te naloge so, da v vsa življenska področja prodre Kristusov duh, da se ostvari krščanska kultura

in da se moderni tehnični pripomočki uporabijo v poslanstvu Cerkve.

17. KKK sklene, da zaprosi sv. Očeta, naj si osvoji ustanovo kongresov Kristusa Kralja s tem, da sam imenuje pripravljalni odbor, ki bo prirejal te kongrese.

18. KKK naroča stalnemu odboru, naj ustanovi za te kongrese širši delovni odbor, katerega člani bodo hoteli sodelovati pri delu za Kristusa Kralja in bodo pripravljani plačevati letni znesek najmanj 10 švicarskih frankov, da se s tem delo stalnega odbora postavi na trden temelj.

19. Katoličani, zbrani na VI. mednarodnem kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani iz najrazličnejših narodov sveta, so z veseljem sledili pozivu sv. Očeta k molitvi za mir in slovesno obljublajo, da bodo povsod z molitvami, žrtvami in delom sodelovali, da se človeštvu ohrani mir.

Bolj in bolj navzdol

Nevarnost, ki preti starim evropskim državam od mladih, je povzročila, da so se dosedanji občudovalci evropske civilizacije začeli zavedati, da nosi le-ta smrtno kal v sebi. Potem ko so ugotovili, da prebivalstvo Francije in Anglije naglo pada, med-

tem ko se v Italiji in Nemčiji ne samo zaradi gotovih zakonitih reform, ampak predvsem zaradi izpremenjene narodne miselnosti zopet dviga, so sedaj postali pozorni tudi na to, da je to vprašanje v bistveni zvezi tudi z vprašanjem stalnega zmanjševanja

kmečkega prebivalstva v prid mestu. O tem je zadnjič imel predsednik francoske vlade govor na javnosti. Kmet, ki postane delavec in se stalno naseli v velemestu, nima več otrok. V departementih du Gers, de l'Ardèche, v celi lyonski pokrajini in pod Pireneji so prazne cele vasi, iz katerih so se kmetje izselili v mesta. Neobdelano zemljo odnašajo povodnji, drugod se zarašča z grmovjem in cele pokrajine opuste. Kdo se bo na tako zemljo vrnil? Dvignimo vas — je dejal Daladier — podpirajmo sklenitev porok z brezobrestnimi posojili, dajajmo družinske doklade in pobičajmo splave, s katerimi se peča v Franciji 10.000 posebnih klinik...

S tem vprašanjem se peča tudi Brucculeri v »Civiltà Cattolica«. V petih najbolj kulturnih državah sveta, to je v Angliji, Franciji, Italiji, Nemčiji in Severni Ameriki je v razdobju 1900—1925 prebivalstvo velemest narastlo od 45 milijonov na 76 milijonov ali za 75 odstotkov in bo, če bo ta številka rastle v enakem razmerju, doseglo l. 1945, 94 milijonov. Če prištejemo še manjša mesta v teh državah, bo po računu Bertranda de Juvenel l. 1945, stalo 229 milijonom mestnih prebivalcev nasproti samo še 115 milijonov kmečkega ljudstva.

Eno bi bilo želeli, da bi spoznali državniki in politiki, ki sedaj začē-

njajo z vsjo paro delo na raznih gospodarskih in drugih reformah, da bi se preprečilo propadanje civilizacije in počasno izumiranje belih narodov, namreč: da bi videli vzroke tega pojava tam, kjer najgloblji so, v materializmu, ki življenje ubija v njega duhovnih in moralnih koreninah. Vsako leto — pravi Brucculeri — se manjša rezerva, iz katere mesto zajema svojo življenjsko silo in požira ter izčrpa moči kmečkih rodov, o čemer priča izumiranje celih rodov, naraščanje duševno in moralno manjvrednih, statistika živčnih bolnic in umobolnic ter pojemanje naravnega nrvstva in vernosti. Ob Daladierovem govoru pa beremo slična razmišljanja tudi v francoskih listih. Kakor piše socialna revija »La musée social« (april 1959), je s propadanjem v zvezi tudi silno naraščanje alkoholizma, glede katerega stoji danes Francija na prvem mestu. Dočim je namreč še v devetdesetih letih minulega stoletja znašal konzum alkohola 500—400.000 hektolitrov na leto, znaša danes 1 milijon 500.000 hektolitrov, h katerim pa moramo prišteti ravno toliko, če upoštevamo davka prosto potrošnjo alkohola doma — vsega skupaj torej 5 milijone hektolitrov na leto!

Ali pri nas zadostno razmišljamo o vsem tem? (Po Slovenec.)

Vsebina: Kristus naš Kralj. — Poročilo o delu Prosvetne zveze v Ljubljani ob priliki 40. obnena zboru dne 26. 10. 1959. — Naša materna beseda. — Resolucija VI. mednarodnega kongresa Kristusa Kralja v Ljubljani. — Bolj in bolj navzdol.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec